

Kultura żywego słowa

Scenariusz z zakresu edukacji medialnej

Cele:

- Doskonalenie umiejętności pięknego czytania: poprawna dykcja, modulacja głosem, wyrazistość mowy, akcent, intonacja.
- Zapoznanie się z różnymi środkami wyrazu: pauza, tempo, rytm, gest.
- Poszerzanie wiedzy na temat funkcji znaków przestankowych.
- Poznawanie tworzywa teatralnego przez działanie: kształcenie swobody wypowiedzi o inscenizacji, budzenie wrażliwości na piękno języka poetyckiego.
- Bogacenie słownictwa związanego z teatrem.

Pojęcia:

- akcent, fraza, pauza, tempo i rytm
- enklityki, proklityki
- reżyser, scenograf, choreograf, charakteryzator, sufler, garderobiana, realizator dźwięków, scenariusz, rekwizyt, rola, aktor, dekoracja, scena, kurtyna, łoża, widownia, kulisy, garderoba, foyer, akt, scena, antrakt, aplauz, bis, monolog, dialog

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie uczniów do tematyki zajęć - zapoznanie ich z różnymi środkami wyrazu. Wyjaśnienie pojęć: akcent, fraza, pauza, tempo, rytm, gest.
2. Zapoznanie z panującymi normami wymowy - szkolnej i scenicznej.
3. Ćwiczenia artykulacyjne. [W. Kochański, O. Koszutska, Z. Listkiewicz „Sekrety żywego słowa”, Warszawa 1974 r., 144]
4. Wyjaśnienie pojęć związanych z teatrem. Praca ze „Słownikiem języka polskiego”, „Słownikiem terminów literackich”, „Słownikiem wyrazów obcych”, „Słownikiem kultury antycznej”.
5. Zapoznanie uczniów z „Teatralnymi radami”. [załącznik nr 2]
6. Przygotowanie uczniów do obejrzenia spektaklu i spotkania z aktorem.
 - Ile trwają próby przed premierą?
 - Ile godzin dziennie pracuje aktor?
 - Jak długo trwają próby stolikowe?
 - Jak często odbywają się próby sytuacyjne?
 - Czy reżyser dyktuje tempo mowy?
 - Czy reżyser narzuca gesty, czy zostawia wolność w interpretacji zachowania konkretnego bohatera?
 - Co robi aktor, gdy nagle ochrypnie przed przedstawieniem?
 - Jak powinien zachować się aktor w sytuacji, gdy pomyli tekst?
7. Podsumowanie warsztatów.

Literatura

M. Kubiczek, J. Olejak, B. Stworowa, *Lekcje języka polskiego w klasie V szkoły podstawowej*;

A. Janus-Sitarz, *Przygotowanie ucznia do odbioru różnych tekstów kultury*;

Historia Budynku

Budynek Teatru im. Wandy Siemaszkowej przy ul. Sokoła znany jest wszystkim rzeszowianom. Niewielu jednak zdaje sobie sprawę z tego, jak ten budynek wyglądał dawniej i jaka jest jego historia.

Gmach powstał pod koniec XIX w. (budowany był w latach 1890-1900) jako siedziba Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół”. Stanął on na terenie nazywanym Relówką niedaleko stawu będącego pozostałością po dawnym Jeziorze Bernardyńskim. Budynek zaprojektował Albin Zagórski, zaś elewację Franciszek Skowron.

Towarzystwo, którego głównym zadaniem było propagowanie kultury i sportu, zajmowało się również krzewieniem idei niepodległościowych. W sąsiedztwie gmachu zwanego wówczas „Sokolnią” były boiska, korty tenisowe, a nawet kręgielnia. Domeną członków „Sokoła” była nie tylko gimnastyka, ale także piłka nożna oraz kolarstwo. Nieobce też były rzeszowskim „sokolnikom” sporty zimowe. Staw w sąsiednim ogrodzie oraz korty zmieniały się w zimie w duże lodowisko.

Sam budynek „Sokoła” służył również innym celom. W karnawale urządzano w nim słynne bale i zabawy. W roku 1895 odbył się w nim zjazd założycielski Stronnictwa Ludowego, zaś w roku 1911 przy rzeszowskim „Sokole” powstała pierwsza w mieście drużyna skautowa.

Wielkie znaczenie „Sokoła” utrzymało się także w okresie II Rzeczypospolitej. Właśnie w tym gmachu odbywały się prawie wszystkie ważne wydarzenia polityczne lub kulturalne. Sprzyjała temu sala na 396 miejsc. W roku 1935 budynek przeszedł wielki remont, w trakcie którego zmodernizowano scenę i widownię oraz założono centralne ogrzewanie.

Przyszła okupacja i lata Polski Ludowej. Władze komunistyczne rozwiązały Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, sprzęt przekazano klubom sportowym, a sam gmach stał się siedzibą działającego tu od 1944 roku teatru. Niestety, w latach sześćdziesiątych pod kierunkiem inżyniera, którego nazwisko litościwie tu przemilczymy, dokonano zbrodni na dawnym gmachu „Sokoła”, niszcząc całkowicie jego wyjątkową elewację.

Wanda Felicja Katarzyna Siemaszkowa (nazwisko rodowe: Sierpińska) (ur. 30 grudnia 1867 w Lipowej k. Kobrynia, zm. 6 sierpnia 1947 w Żarnowcu) - polska aktorką reżyser, dyrektorka teatrów.

Uczęszczała do gimnazjum w Łomży, gdzie stawiała pierwsze kroki na scenie teatralnej w teatrze amatorskim. Stamtąd przeniosła się do Warszawy. Debiutowała 8 października 1887 roku w Krakowie w roli Helenki w przedstawieniu „Dziwak”. Początkowo grała role liryczne, przeważnie polskich dziewcząt. W czasie pobytu w Krakowie wyszła za mąż za Antoniego Siemaszkę, również aktora sceny krakowskiej. Stopniowo wzbogacała swój repertuar o role w sztukach klasycznych i romantycznych, wprowadzała na scenę literaturę polskich autorów (August Kisielewski, Lucjan Rydel). W latach 1924-1926 na zaproszenie Polonii przebywała w Ameryce. Występowała z patriotycznymi przedstawieniami (o odrodzonej Ojczyźnie i bohaterstwie Orląt Lwowskich) i zakładała liczne kółka dramatyczne przy szkołkach parafialnych w celu pielęgnowania mowy polskiej wśród

młodego pokolenia polskiej emigracji. Spełniwszy tę misję wróciła do Polski, założyła we Lwowie studio aktorskie, w którym przygotowywała nowe zastępy aktorów. W czasie pierwszej okupacji sowieckiej Lwowa (1939-1942) występowała w polskim Teatrze dramatycznym, po zajęciu Lwowa przez wojska niemieckie wyjechała do Wieliczki.

TEATRALNE RADY

Ubierz się odświętnie.
Nie szeleść papierkami od cukierków.
Głośno rozmawiaj podczas spektaklu.
Nie rozpychaj się łokciami w czasie wychodzenia z teatru.
Fikaj koziołki z radości.
Nie spóźniaj się na sztukę.
Zajmij właściwe miejsce.
Nie jedz w czasie spektaklu.
Podziękuj aktorom za ich występ brawami.
W czasie przedstawienia nie wychodź do ubikacji.
Nie wstawaj z miejsca w czasie spektaklu.